



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

8 An ex prolatione sententiae datae à Principe in aliqua causa intelligatur
lex constituta ad similes causas decidendas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Probo, quia ad rationem legis requisita non est scriptura ex natura rei, quia solum potest requiri, ut subditis voluntas legislatoris manifestetur: ac manifestari potest voce, vel alio signo sensibili. Ergo scriptura non est simpliciter necessaria. Quod videtur manifeste probari ex præceptis latis à Christo Domino, & ab Apostolis tempore nacentis Ecclesie, quæ sine scriptura, sed sola prædicatione, & publicatione illorum inceptura obligare. Neque etiam est necessaria ex iure aliquo positivo, nulli enim extat tale ius. Nam quæ referuntur ex Iudoto cap. lex, c. consuetudo, loquuntur probant legem constitutionem latam frequenter scriptura ferri, non tamen esse hoc necessarium, cum in supradicto, c. consuetudo, dicatur de lege, non differre legem, siue scriptura, siue ratione consistat: quæ ratio legem commendat. Neque conditio de stabilitate hoc probat, siquidem in hominum mentibus moraliter permanente lex potest solo verbo prolata, sicuti permancet præceptum superioris, etiam si per actum transcurrentem latum fuerit, & non leuiter colligitur ex c. 1. de iuribus in 6. ubi iuramenta, statuta, & consuetudines Ecclesiarum, siue scripta, siue non scripta, præcipiuntur obiectari: & c. institutionis, 25. q. 2. dicitur, Institutionis nostra decreta, siue qua scripto decernimus, siue qua in nostra presentia videntur esse disposita, volumus ex quantum occasione consueverunt irritari, consentit ibi Glossa verbo presentia. Adde ex iure etiam citati non requiri scripturam ad legem: nam in §. sed & quod consuetum est, Instituitur de iure naturali, genium, & civilium, dicitur: Quodcumque ergo Imperator per epistolam constituit, vel cognoscens decreuit, vel edito præcipit, legem esse consistat. Ergo ad rationem legis neque ex iure canonico, neque civili scriptura necessario requiritur: Argumenta pro contraria sententia solum probant, ut diximus legem frequentius, & convenientius ferri scripto, quam voce, vel alio signo.

3 Limitanda tamen est hæc doctrina, nisi ex consuetudine, aut alia lege anteriori decretum sit legem non valere, nisi scriptura probatur: tunc enim non erit constituta lex, quousque scriptis mandetur, nisi forte legislator potestatem habeat derogandi consuetudinem, & vellet sua lege non scripta derogare, quod necessario debet manifestare, alias vim non habebit, sic Suarez lib. 3. de legibus cap. 15. n. 6. fin. Bonacia disp. 1. q. 1. p. 4. n. 50. Salas n. 68 ad finem.

De privilegiis vero scriptis, & gratis à Principe concessis, quæ ratione expostulant concedi in scriptis, ut effectum sortiantur, cum de privilegiis erit sermo, dicetur.

4 Rursus dubitari potest, an Princeps necessario debeat consulere prudentes, & doctores, priusquam legem ferat: Ratio dubitandi est, quia leges ferre, est res magni momenti, & quæ indiget magna consideratione, ne error committatur, imperando ea, quæ honesta non sunt, neque reipublice convenientia. Quapropter in humanum, c. de legibus, dicitur si in posterum nova lex statuatur, eam ab omnibus proceribus tractari debere, & si vniuersis placuerit, tunc dictari, & collectis omnibus recenseri, & cum omnibus conferentur, in sacro imperatorio consistorio recitari poterit. Requiritur ergo consilium virorum prudentium ad legem ferendam.

5 Dicendum tamen est abique consilio, & consultatione procedendum, posse Principem ferre legem, quia consilium solum requiritur ut medium, ad investigandum, siue talis lex reipublice contentens: sed hanc convenientiam ipse Princeps attingere potest per se ipsum. Ergo non necessario expostulat consilium prudentium. Dices ex iure positivo hoc esse postulatum, ex supradicta humanum, c. de legibus. Sed contra quia (ut dicit Suarez lib. 3. de legibus cap. 15. num. 3.) prædicta legem non archantur Imperatores ex necessitate, sed ex benignitate: tum quia ipsi suis legibus archari non possunt: tum quia possent secum dispensare: tum etiam, quia possent talem legem mutare, vel abrogare. In iure autem canonico nullus extat textus tale consilium necessario expostulans. Ergo non est affirmandum: & ita docet Suarez supra cum Barrolo, in l. omnes populi, ff. de legibus, & l. 1. ff. de constitutionibus Principum, num. 1.

PUNCTUM VIII.

An ex prolotione sententia datæ à Principe in aliqua causa intelligatur lex constituta ad similes causas decidendas.

- 1 Sententia declaratoria legis, vim legis habet.
- 2 Sententia decisiva liti non habet vim legis, quomodo probatur.
- 3 Proponitur communis sententia affirmans sententiam decidendam vim habere vim legis.
- 4 Apponitur limitatio, ut intelligatur de sententia definitiva.
- 5 Quid sit dicendum.
- 6 Item quod dicitur de sententia, intelligendum est de epistola & rescripto Principum.
- 7 Quid de sententia magistratum Principi inferiorum. Fed. de Castro sum. Mor. Pars I.

1 D Vpliciter legislator sententiam ferre potest in aliqua speciali causa, alia quæ sit declaratoria legis à se lata, alia quæ solum sit decisiva liti, secundum leges à se, vel à iure diuino, & naturali statutas. Si sententiam ferat declaratoriam legis à se, vel à suis prædecessoribus latæ, & si tal declaratoriam legem novam non constituat: ac efficit, ut lex illa declarata obliget secundum sensum sic expressum: quia lex obligat secundum voluntatem, & intentionem expressam legislatoris: quæ voluntas, & intentio illa declaratione sufficienter manifestatur, & in hoc omnes conveniunt.

2 Solum est difficultas de sententia decisiva liti, an eo ipso ad similes causas decidendas pro lege habenda sit? Negat Couarru, 4. decret. l. p. c. 7. §. 4. n. 15. quia in decidenda ite alicuius causæ particularis non attendit Princeps bonum commune, sed speciale aliquorum. Ergo ex vi illius decisionis non est censendus legem statuere. Deinde, quia lex præceptiva non versatur circa materiam præteritam, sed circa futuram, quia inducit obligationem in subditis aliquid efficiendi. E contra vero decisiva liti semper est de re præterita, quia semper declarat ius præexistens inter partes, non de nouo constituit. Ergo non potest esse lex, quia lex est iuris constitutio, non declaratio, facitque lex 2. C. de legibus, ubi dicitur, quod ex relationibus, vel suggestionibus iudicantium procerum introducto negotio statuimus, &c. generalia iura non sunt. Neque aduersatur (ait Couar) lex vlt. C. de legibus, ubi sententia inter partes data cum cognitione causæ pro lege habenda deciditur, quia loquitur hæc ex vltima de sententia declaratoria legis, non de sententia decisiva liti. Quod videtur constare ex illis verbis: qui tanta superbia sustulit tumulus est, ut regularem sensum conseruet.

3 Nilominus communis est sententia virtusque iuris interpretum sententiam decisivam liti cum cognitione causæ interpretet legem constituit ad similes causas decidendas, sic plures inferens Ludovic Gomez in proemio ad reg. Cancellaria, Felin. in rub. de rescriptis, n. 1. lalon, l. ff. consil. princ. n. 1. & in l. 1. ff. de feriis, n. 23. & 24. gloss. l. 2. C. de legibus. Mouentur præcipue ex supradicta leg. vlt. quæ non videtur posse intelligi solum de sententia declaratoria legis, sed necessario intelligenda est de sententia decisiva liti: tum quia requiritur cognitionem causæ & partium præsentiam quæ ad declarandam legem necessaria non erant, cum in absentia partium, & sine cognitione illius facti lex declarari poterat.

Respondenti potest, verum esse legis declarationem non expostulare illam causæ cognitionem, & partium præsentiam: at ex illa, occasione legislatorum simpliciter ad suam legem declarandam. Sed contra, quia legislator decidens licet, raro legem suam interpretatur, sed potius legem naturalem, & iuxta illam sententiam fert. Ergo si sententia decisiva inter partes vim legis habere debet, de sententia decisiva liti intelligenda est, utpote frequentiori. Quando autem lex 2. C. de legibus, affirmat statutum Principis vim legis non habere (dicit communis sententia) intelligi debet de statutis privilegiatis, quæque in fauorem particularium personarum conceduntur, quæ nullo modo legis vim sortiri possunt, cui modo dicendi consentit Suarez lib. 3. de leg. cap. 15. n. 1. finem.

4 Hanc communem sententiam limitant aliqui, ut solum procedant in sententia decisiva, & vltimo definitiva liti, non in sententia interlocutoria. Sed vitiosa est hæc distinctio: nam sententia interlocutoria procedit ex causæ cognitione, & inter partes. Ergo haberi debet pro lege, siquidem sententia definitiva liti ideo ut lex habetur, quia procedit cum cognitione causæ, & inter partes. Adde sententiam interlocutoriam esse etiam in illo puncto decisivam, & vltimo definitivam. Item sæpe sententia interlocutoria in corpore iuris inseritur, & tanquam lex constituitur. Denique hoc videtur decisum in l. 1. ff. de consil. princip. ubi dicitur, quod Princeps de plano interlocutus est legem esse.

5 Mihi vero dicendum videtur, opinionem Couarr. in rigore veram esse, nullam scilicet sententiam decisivam ex eo prætere, quod decisiva sit, pro lege esse habendam: sic tenet Suarez num. 16. Hoc mihi persuadet ratio supra alata, quia sententia decisiva non respicit commune bonum, sed speciale, & non futurum, sed præteritum, vel iam præexistens inter partes, vel ut clarius dicam, sententia decisiva liti est applicativa iuris vni parti, potius quam alteri, non constitutiva alicuius obligationis in populo. Adde sæpe sententiam decisivam, si ex propria opinione procedat, poterit errorem continere, qualem continebat illa sententia, in qua iudicatum fuit matrimonium ratum dissolui per sublequens consummatum, cuius mentionem fecit Alexand. III. in cap. licet, de sponsa duorum, & qualem continebat illa sententia, cuius meminit Innocent. III. in cap. quorundam, de divorciis: ubi dicitur matrimonium inter fideles baptizatos non dissolui per hæreticum, aut apostasiam à fide, licet quidam prædecessor noster sensisse aliter videatur. Ergo sententia lata à Pontifice non habet ex se vim legis. Quocirca, ut sententia decisiva liti vim legis sortiarur, debet Princeps aliquo alio signo id declarare, quale esset, si in corpore iuris mandaret sententiam illam inferri, aut alia solenni forma publicari, hæc enim ratione dubium non est sententiam decisivam habere posse vim legis, siquidem leges iuris canonici



ex huiusmodi sententis præcipue constituantur: & deciditur expressè in cap. causis, de re iudicata: ubi, cum in similibus causis ceteri teneantur similiter iudicare, & hoc modo sententia lata à Pontifice, & vniuersali Ecclesie proposita errorem non potest continere.

6 Quæ dicta sunt de sententia, eodem modo locum habent in epistola, & re scriptis Principis, habere quidem vim legis si declarant proprias leges, vt deciditur in l. i. ff. de consil. princ. ibi, Quodcumque Imperator per epistolam constituit, vel edicto præcipit, legem esse constat: & sumitur ex secunda parte supra dictæ legis vit. C. de legib. sic aliis relictis docet Suarez lib. 3. c. 13 sine Si verò opinione propria interpretante ius naturale, aut diuina, respiciat Princeps consultationi, legis vim non habent eas re scripta, nisi aliquo signo sufficienter manifeste tale responsum velle pro lege haberi, quod præcipue locum habet, quando tale responsum aduertatur iuri communi, tunc enim præsumendus est Princeps non voluisse legem statueri, sed priuilegium concedere, & cum aliquibus dispensare, fauetque cap. pastoralis, de fide instrument.

7 Sed inquires, an quæ dicta sunt de Principis, & legislatoris supremi sententia, & re scripto, dicendum etiam sit de sententia alicuius magistratus illi subiecti casu, quo potestatem habeat pro sua provincia leges ferre, qualem habent Episcopi in suo Episcopatu: Breuiter respondeo cum Suarez supra illo cap. 13. n. 18 & lib. 4. c. 14. sine n. 13. Si sententia, vel responsum magistratus sit declaratum iuris totius regni, nequaquam vim habet legis, etiam in sua provincia, quia talis interpretatio nequit esse communis omnibus provinciis, cum non procedat ab habente in omnes potestatem. Inordinatum autem est legem communem in vna provincia vnum sensum habere, & non in alia. Ergo non est credibile, talem potestatem à legislatore supremo concedi. Si verò responsum, seu sententia sit non contraria iuri communi, neque illius declaratiua, sed explicet solum quid sibi videatur in illa causa iuri naturali, diuiso, vel communi regni conforme: tunc dicendum est, legis vim habere posse, si ipse velit: explicare autem debet hæc voluntatem aliquo signo publico, aliis intra limites cuiusdam particularis sententia, vel responsi manebit.

PUNCTUM IX.

Quibus verbis lex, seu præceptum constitutum intelligatur.

- 1 Debent esse, quæ sufficienter exprimant voluntatem legislatoris.
- 2 Expenduntur verba præceptum indicantia.
- 3 Quid dicendum de verbis imperatiui modi, & in actu exercitio præceptum indicantibus.
- 4 Ex recepta consuetudine aliqua verba inducunt grauem obligationem, quæ ex se non videbantur inferre, & aliqua non inferunt, quæ ex se inferre videbantur.

1 **C**ertum est apud omnes, ea verba esse debere ad legis constitutionem, quæ sufficienter exprimant voluntatem legislatoris intendens obligare, quia est res grauis, & subditis onerosa. Quapropter in casu dubio, an verba aliqua præceptum, & legem impotent, an consilium, & exhortationem: reputanda sunt consilium, & non legem, vt docet Castro lib. 1. de lege parnali, cap. 5. document. 4. & docet Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 4. num. 27. & 66. & nos diximus tract. 1. de conscient. disp. 1. p. 7. Et generaliter quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, quia semper in dubio, & in penis benignior interpretatio facienda est. Interpretatione, & l. si Preses, ff. de penis, & habetur regul. in penis, de regul. iur. in 6. & tradit Sayrus lib. 3. clauis regia, cap. 7. num. 29. Nauarr. sum. cap. 13. num. 50. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 4. num. 76. His positis.

2 Verbo, quæ præceptum, & legem affirmatiuam significant, sunt præcipio, iubeo, impero, mando, quæ legem prohibentem sunt, prohibeo, inhiho, veto, interdico, sic Azor. tom. 1. institutio num. moralium, lib. 5. c. 6. q. 5. Valquez 1.2. disp. 1.8. cap. 3. n. 22. Suarez lib. 3. de legibus, c. 15. n. 6. plures referens Thomas Sanchez lib. 6. in Decalog. c. 4. n. 33 & constat ex cap. ex his, de verborum signific. in 6. & Clem. exiit de paradiso, de verborum signific. Neque audiendus est Emanuel Saâ, verbo lex, n. 6. Azor supra dicentes verbum iubeo, vel mando, præceptum graue non importare, quia, vt bene probat Thomas Sanchez, Valquez, & alij supra. Item prorsus significant ac præcipio & impero.

Alia sunt verba supradictis æquipollentia, quæque præceptum de se important: hæc sunt cum dicitur, teneantur omnes, obligentur omnes, nemini liceat, nemo possit, & generaliter omnia illa verba, quæ necessitatem important: tradit Valquez cap. 3. num. 21. Suarez num. 6. Sanchez num. 38. quia cum his verbis non intendat legislator inducere necessitatem naturalem, sed solum mortalem, & obligatoriam, inferat velle præceptum imponere.

De verbo debet, est alicui Doctores sentiant debitum honoris, & non necessitatem importare: ac communiter sententia docet necessitatem Imperii proprie significare, sic Valquez disp. 1.58. cap. 3. num. 21. Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 23. num. 22. & lib. 6. in Decal. cap. 4. num. 36. Secus verò dicendum de verbo oportet, hoc enim honorat, & conuenientiam rei declarat, non imperium, Suarez num. 10. Sanchez num. 37. est Nauarr. sum. c. 13. num. 53. Saâ verbo lex, num. 6. Tolet. in fin. sum. de peccat. mort. cap. 2. n. 2. & alij relati à Sanchez supra, contra sentiant.

Verba communita, & indifferentia præcepto, & exhortationi, sunt, volumus, decernimus, ordinamus, statuimus, monemus, hortamur, intendimus, sancimus, inuocamus, & similia; proxi bene probat Sanchez n. 40. Azor. Valquez Suarez supra.

3 De verbis autem imperatiui modi, & in actu exercitio præceptum indicantibus; dubium est inter Doctores: an absolute protola præceptum contineat? Hæc sunt, facite, caute, soluite, abstinete omnes, nemo audeat, & Castro lib. 1. de lege par. cap. 5. docum. 4. Caiet. 2.2. quæst. 1.66. art. 9. circa solut. ad 2. Carbon. de leg. lib. 7. disp. 4. ad fin. exilimant præceptum non continere. Nauarr. verò cap. 23. num. 49. Emanuel Saâ verbo lex, n. 6. Sayrus in clauis regia, lib. 3. cap. 7. n. 16. solum importare obligationem sub veniali non sub mortali.

Mhi placet sententia Thomæ Sanchez n. 39. standum in hac parte esse consuetudini regionis, quod si de hac consuetudine non constat, attendendum esse materiam grauitatem, & necessitatem, quæ si magna sit, & grauior à legislator fuerit ponderata, censenda sunt illa verba præceptiua esse. In decretis autem Conciliorum, & summorum Pontificum, ferè semper accipienda sunt, vt dixit Valquez 1.2. disp. 158. c. 2. n. 24. Bonacina disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 4. num. 10. Et probari efficaciter potest primo, ex Clement. exiit, de verborum signific. item quia, vt sic non itaque; vbi ex materia grauior, ex humiliori verbis, ait Pontifex colligendum esse præceptum, & tradidit Abbas, Felin. Imola, Anton. & alij in cap. nam concesserunt, in fine de constitut. Secundo probatur ex decreto Trident. sess. 13. cap. 5. & 7. vbi Sacerdotes celebrant non premissa confessione, ob noxiam Confessoris, præcipitur quamprimum possit confiteri. Quod præceptum non aliis verbis statuitur quam imperatiuis ibi. Quid si necessitate urgente sacerdos absque præmissa confessione celebrauerit, quamprimum confiteatur. Tertio in decreto Clement. VIII. de casuum reservatione, latum est præceptum, ne superiores pro tempore existentes vrantur scientia confessionis ad exteriorum gubernationem. Quod præceptum his verbis imperatiuis pronuntiatum fuit. Dicitur enim ibi. Cautent diligentissime, ne ea notione, quam de aliorum peccatis in confessione habuerint, ad exteriorum gubernationem vrantur. In quibus verbis esse præceptum docuimus in tract. de penitent. disp. vlt. de sigillo.

4 Aduertendum tamen est quodcumque verbis etiam indifferentibus, alia adiunguntur, ex quibus iuxta receptam consuetudinem, iudicatur animus superioris intendens obligationem imponere; in omnium sententia, illa verba indifferentia legem, vel præceptum constitunt. Hæc sunt, fiat in superior, Ordinamus hoc faciendum in virtute obedientis, sub pena prestari iuramenti, in virtute Spiritus sancti, quia hæc verba indicant obligationem obedientiæ ex voto, vel iuramento. Item est, sub interminatione maledictionis æternæ, vel gehennæ, vel indignationis Apostolorum; quia absque culpa graui hæc maledictio, & indignatio non contrahitur: sic Azor. tom. 1. in iur. moralium, lib. 5. cap. 6. quæst. 5. Valquez disp. 158. cap. 5. num. 46. Sanchez plures referens lib. 6. in Decalog. cap. 4. num. 43. Et contra verò possunt esse verba iuxta præceptiua, neque præceptum continere, quia ex verba communi religionum constat præcepta superiorum non obligare ad culpam, quibuscumque verbis preterantur, nisi eis addatur, in virtute sanctæ obedientiæ, vel in virtute Spiritus sancti, vel in nomine Iesu Christi. Sic habetur in Societate Iesv. 6. part. constitut. cap. 5. sine, quia vsque hæc verba addantur, non censentur superiores suam voluntatem obligandi satis explicare: & ita tradit Valquez disp. 158. cap. 3. n. 24. Lessius de iustit. lib. 2. c. 41. Auth. 9. n. 76. Thomas Sanchez lib. 6. in Decal. c. 4. n. 70. vbi bene aduertit idem esse, si superior præcipere, non excommunicatione, vel maledictione æternæ, quia tunc est non addat, in virtute obedientiæ, vel in nomine Christi, satis explicat suam voluntatem obligandi.

Patentes verò respectu filiorum, & Abbatissa respectu monialium, qui iurisdictionem spirituales non habent, ac probe non possunt in virtute Spiritus sancti, vel obedientiæ præcipere, si præcipiant sub maledictione æternæ vel sub aliis verbis sufficienter explicatis suam voluntatem, & materia præceptiua gravis sit, quia grauior gubernationi domesticæ conducit, absque dubio obligant sub mortali: sic Sanch. supra.